

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ioan. Petri Maffei, Bergomatis, E Societate Iesv,
Historiarvm Indicarvm Libri XVI.**

Maffei, Giovanni Pietro

Antverpiae, 1605

Melchior Nvnnes Societati Iesv In Evropam.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11473

nonnullos ipsemet è suis domesticis incitabat, Itaque affectu duo, quibus ille præcipuis in administratione consiliariis utebatur, cœlesti lauacro expiati sunt. Postremò à nobis petiit, vt eò rediremus quotannis: populum vniuersum paulatim in Christi fidem esse venturum, itaque hoc ipso tempore nos expectat.

Firandi præclarè in præsentia Christiana res geritur. sacrificanti mihi quotidie, concionanti verò Iaponice Ioanni Ferdinandi, neophyti adsunt. quamquam Ioanne quidè carebunt propediem, expectatur enim à Cosmo Turriano, vt neophytos Amangutianos erudiat. mecum remanebit Paulus Iaponius, de quo dixeram ab initio, egregius iuuenis, tantaque dicendi facultate & copia præditus, vt dies totos in sacris disputationibus sine vlla auditorum satietate consumat. Mirabile verò dictu est, quanto in rebus diuini animi æstu zeloque ferueat, quantaque dexteritate Iaponios quid sequi debeant, quid fugere, edoceat. Firandensium neophytorum numerus est iam ferme 500. Regulus autem, in quo magna ad Christianam religionem propensio cernitur, arcam nobis ad cœmeteriũ Christianorũ attribuit, in qua ipso exaltationis Crucis die solenni, summa & neophytorũ & Lusitanorum, qui aderant, gratulatione & alacritate, crucis trophæa defixim⁹. Aloisius Almeida præter pecuniam ad excipiendos infantes collatam, vnguentũ etiam centum aureorum pretio mittit Vlisiponem ad Socios nostros, vt coacta ex eo pecunia, tabulam ad exemplar, quod in charta delineatũ est, quam elegantissimo opere pingendam curent: summa quæso adhibeatur diligentia, vt ea tabula perfecta ad hanc Bûgensem Ecclesiã perferatur, in Beatissimæ Virginis sacello valerudinarii quod à pietate nomen accepit, locanda, &c. Firando, 9. Kal. Octob. 1555.

MELCHIOR NVNNES SOCIETATI
IESV IN EVROPAM.

ANno superiore, susceptè à me Iaponicè profectio-
nis huiusce consilium, aduentumque meũ Malacã
per litteras vobis exposui. nũc iter nostrũ Malaca
ad hũc vsq; portũ Sinarum describã breuiter: nauã enim
properat. Cum variis difficultatibus ab nauigando cohibi-
ti, hyemẽ totã in piis obeundis ex instituto nostro mun-
ribus

ribus Malacæ posuiffemus, ego verò etiã in morbũ Domino volẽte incidiffem: non dũ planè recuperata valetudine, paratã instructãque magno labore Carauẽlem (nauigii genus id est) conscendimus, vt equidem indignitatis meæ conscius erubescerem. cùm leucas 12 à Malaca prouecti essemus: tẽpestas ad eò sãua repentẽ cooritur, vt vela disrumperet, sanè commodè: secus enim omnino vis venti nauigium demersiffet. Posthãc ad fretum Sincapuranum in Syrtis scopulosas incidimus, & quidem in hostium ora, qui Lusitanos complures variis grauissimisque cruciatibus paulo antè mactauerant. Hic nos cùm incerti spem inter metumque fluctuaremus, reliqui verò de salute iam propè desperassent: scapham, eorundem rogatu consilioque, conscendi ego cum fratribus duobus, vt rostratam maioris formæ nauem, quæ paulo antè præcesserat, quærerem, eiusque auxilium implorarem. Ac primis tenebris Maurorum Pantanaatum infesta nobis so apparuere nauigia: qui ita propè ad nos accessere, vt iam gratulantium prædam inter se voces clamoresque exaudirentur. Tum verò necesse fuit ad arma spiritalia fidei & precationis, bellica quoque tormenta arripere, vt hostibus terrorem inferemus: atque vt quatuor sclopetariorum species præberetur: igniti eminus funiculi ostendebantur. Verùm nobis Dominus, qui laborantibus præstò solet esse, subuenit. Etenim cùm in hostium potestatem pænè iam veniffemus, ita ad rostratã appropinquauimus, vt eius metu perterriti Mauri cursum reflecterent. Tertio periclitati sumus ad insulam Palotimam. quippe, cùm Lusitani aquatum descendissent: nisi murmur exauditum esset opportunè, latentium in insidiis Maurorum, venenatis vtrique illorum occubiffent sagittis. In ea insula nostrorum è numero quatuor Mauri, ad nautica ministeria in primis necessarii, fuga deseruere nauigium: quæ res gubernatoris præfectique animum vsque ad eò perculit, vt egre ab iis impetrauerim quo minus reuertentur. Inde ventum est ad insulam Patanen, cuius incolæ idcirco Lusitanis erant infesti, quòd ab ea rostrata, quam dixi, captum ipsius insulæ præfecti nauigium, & omnes, quotquot eo vehebãtur, occisi fuerãt. Hic nostris è fratribus duo, cùm ad com meatus petendos in terram descendissent, magnum adiere discrimen. Verùm

*Mauri
Pantanaates.*

*Insula
Palotima.*

Patanen.

hac

hæc omnia incommoda mirum quanta animi alacritate, non modò fratres, sed ipsi, quos nobiscum vnà ducebamus, pueri exciperent. vt satis appareret quantum ex vna parte laboris ad nostram probandam patientiam permetteret Dominus, tantundem ex altera auxiliij ad leuandas difficultates ipsius benignitate præberi. Ineunte Maio mense, Pataue soluimus lari, quòd primus deinde portus nobis Bungus Iaponicæ terræ videbatur futurus: quo in loco & Socij nostri & multi Christiani præterea versarentur. sed vel nostris peccatis, vel dæmonis inuidi scelere, vel diuino consilio nos in ipso Pulonandaris medio sinu cursuque atrox adedò tempestas oppressit, vt nauis, dehiscente carina, ex ingenti fluctuatione, aquæ tantum acciperet, quantum assiduo diuino opere nocturnoque exhauriri non posset. Tum præfectus & comites Lusitani me per Deum obtestari, ne Iaponiorum salutem ipsorum vitæ saluti que antepo- nerem: eam sibi perspectam marium Sinensium ac tempe- statum esse naturam, vt si cœptum cursum tenere pergere- mus, nobis pereundem esset omnino: itaque eorum preci- bus coacti, ad Palotimam, quam initio nominauimus, reuertimur: quanto nostro cum dolore, vos ipsi existimatis fratres, cum tantopere expetitam à nobis nauigationem quasi re- texere ac remetiri cogeremur. Ad hæc ille quoque metus animum angebat, ne inuisa Deo nostra essent studia. cum interea & nauigium aquam non cessare accipere, & rede- untibus ventus nobis tam aduersus oblisseret, vt quadrage- simo die, ni fallor, non plus quam 40 vel 50 leucas remensi fuerimus. Verùm immeusa Dei clementia, eos qui ipsi con- fidunt, cum in extremum venere discrimen, tum subleuare maximè solita, diutius nobis opem ferre non distulit. Nam triduo post quam Palotimam ex reditu attingimus, eodem naues Lusitanæ duæ aquandi causa, cum ad Sinas rende- rent, accessere. quarum præfecti rogauere nos, vt quoniam tam periculosè nauigaremus, vnà secum onerarias cõscen- deremus: transmissionem ab Sinis in Iaponem, Deo vo- lente, non defuturam. quæ me res tamen magnam in du- bitationem adduxit, tamen vt aliquam Sinensis prouincie notitiam & vsum acquirerem, & simul vt explorarem qua ratione posset aditus in id regnum Euangelio pateferi: sta- tui denique magis è re Christiana futurum, si me ad Sinas ex itinere contulisset. Sed pridie, quam in onerariam Frã-
cisci

eisici Tuscani è carauela transcendimus: grauius multo, quam vnquam antea, vitæ discrimen adiuius. Densis enim tenebris, intempesta nocte, procella onerariam tanto impetu nostrum in nauigium intulit, vt parum abfuerit, quin id prorsus deprimeret. quocirca soluto statim retinaculo, quod nos onerariæ coniungebat, anchora iacta, in alteram nauem nostra multo humiliorem incurrimus, quam ne demergeremus, anchorarios funes coacti præcidere, fluctuantes in saxa detrudimur: vbi naufragium faciendum & moriendum sine dubio fuerat omnibus, nisi diuina bonitas (humani quippe præsidij nil supererat) præsentis periculo nos liberasset, cum multi viuentes adhuc mortem suam lugerent, ac mirarentur Dei causa susceptum iter, tot obstaculis retardari, non intelligentes videlicet, Dominum, quos diligit, eosdem corripere, & quasi aurum in fornace probare quos eligit. Conscendimus igitur onerariam, & medio circiter Iulio ad Santianum insulam, a Cantonio portu Sinarum celeberrimo leucas 30 distantem, scopulosa quædã loca non sine magno naufragij periculo præteruecti, deuenimus. in ea mihi insula Dei benignitate concessum est, vt super tumulum, qui Francisci Xauerij quondam ossa contexerat, sacra missæ facerem. Et quod Xauerius dum viveret tanto labore frustra quæsierat, id ego, ipsius apud Deum precibus scilicet adiuuantibus, nullo negotio sum consequutus, vt in urbem Cantonis admitterer. Nunc de Sinarum rebus, quoniam id vobis gratum arbitror futurum, testis oculus pauca præscribam.

Sinarum regio multas in prouincias vel regna diuiditur: quorum est celeberrima sua cuiusque metropolis. Harum autem Cantonem omnium minimam ferunt: cum tamen (Lustranorum sententia quotquot eam urbem inuisimus) Vlyssiponem incolarum frequentia superet: ædificia sancte bona, valida mœnia: viæ inter sese, ne furibus ac maleficis transitus pateat, portarum claustris interseptæ. iam verò passim exstructi cum inscriptionibus fornices ad mille urbem tota visuntur: hæc enim ferè administrationis suæ munitura magistratu abeuntes Regij præfecti relinquunt. quæ viæ fornices carent, eæ quandam representant amœnitatem horrorum, arboribus lætis ad ianuas ædium in ordinem surgentibus.

Eorum quæ ad victum necessaria sunt, mira in omni genere

*Rerum
Sinenſiū
descri-
ptio.*

gere

nere copia. In singulis vrbis viis affatim venalia proponuntur. Circa mœnia nauigatur, magna aquæ vi in fossam vrbis è flumine deriuata. Cantonem euptibus iter est per infinitam ferme planitiem, & eam quidem irriguam & opimam. nouas ter in anno fert fruges, quæ in vrbem nauibus conuehuntur. Fructibus, animalibus, plantis, & cultu ipso regio est Europæ persimilis.

*Sinarum
gubernandi
ratio admirabilis.*

Feminarum summa custodia. in publicum prodeunt recta vndique lectica conclusæ, corporis ornatu sanè pudico. in adulterio deprehensæ capite puniuntur. Etrones ac vagi vrbe prohibentur. certus ac suus cuique opificum ordinis vicus est. Cum externis incolæ varia merçimonia, vt fericum, pretiosa fictilia, camphoram, cuprum, alumen, lignum Sinense commutant. Natio est ventri ac voluptatibus dedita: sed gubernandi ratio planè admirabilis. Singulis prouinciis noui tertio quoque anno magistratus à Rege præficiuntur, non tamen indigenæ: quorum, ex ipso comitatu atque ordine apparitorum & asseclarum, veneranda omnino maiestas imperij. Qui publicè ius dicit, ac veluti Prætor vrbis est, Hexasi patrio sermone appellatur. Qui regiam pecuniam ac vestigalia curat & exigit, Ponchasi dicitur. Res autem maritimæ & peregrinorum administratio penes Aitanen est. Accedit Chaën: cuius insignia, manus & oculus: munus verò, capitales Regis sententias, multasque à cohorte Regia confirmatas, curare exequendas. Regios ministros vel in officio continere, vel etiam (si malè se gerant) magistratu priuare. Porro his omnibus quasi pro Rege præest Tutan: cuius tota prouincia potestas admodum est formidabilis: pileo sibi à Rege donato conspicuus, & vestimentis leone (insigne regis id est) inaurato distinctis. hoc ille amictus ornatu, ipsa grauitate ac specie nostris Europæ Regibus ante cellit. eum nobis atque etiam Lusitanis præfectis non nisi genu flexo & eminus quidem alloqui licuit; habitat sumptuosè; qui ad eum negotiorum causa adeunt, iis, vt à ianitore admittantur, quid sibi velint, ad singulas fores elata voce pronuntiandum est. stipatores corporis habet per multos à Rege attributos. Et sanè hominum millia centum ad huius duntaxat Cantonis prouinciæ diecessim, atque præsidium regis impensis ali dicuntur. Arma licitorum, arundines igne tostæ sunt, subiti vnius longitudine, latè digitos quatuor: iis nocentissimi

pedes,

pedes, læti quandoque de causa, acriter aded atque inhumane diuerberant, ut quinquagesima plaga damnatum vel profus interimat, vel certe fractis ossibus omnino debilitatum relinquat. Verberibus decem quidam, inspectate me, cæsus est: quæ mihi ferre pro Christo si obtingeret, magnam scilicet præmium paratum existimarem. Prefectis vero ipsis per urbem sella gestari mos est. equi frenati sequuntur: magna præueniente satellitum manu, quorum alij, quas dicebamus, arundines, alij ferunt clauam, alij pendente ex humeris tabella, sericis floccis ornata, magistratus impetium ac potestatem declarant. Hi omnes, in ordinem bini, turbam magnis clamoribus summouent, quæ vel in domos è via se proripit, vel etiam honoris causa fores euerit: in transitu vero mirum silentium.

Iam in his populis ad Dominum conuertendis, illa meo quidem iudicio vel maxima difficultas occurrit: quod plebs nouæ religioni se addicere, nisi magistratibus approbatur: magistratus, iniussu Regis, eam potestatem facere verebuntur. Veruntamen tota de re cogitanti duplex mihi ratio veniebat in mentem: altera quodammodo naturalis: ut cum à Lusitanie Rege legatus ad Regem Sinarum fœderis atque amicitie causa venerit: Sacerdotes aliquot è Societate nostra secum in hæc loca deducat: qui interea dum legatus Cantone subsistit, (subsistere autem menses complures erit necesse, dum à Rege responsum accipiat, regia quippe urbs, ad quæ flumine tenditur, distat hinc leucas ferme quingentas) aliquam huiusce lingue legumque, naeti notitia, deinde per occasionem legationis eius una cum legato in ipsam usque Regiam penetrant. ibi cum sese moreisque suos genti probauerint, cum denique Regium diploma obtinere contendat, quo populi à Christiana religione non modò non deterreantur, sed etiam ad eam ubique sectandam à magistratibus aimentur. Altera est ratio, quæ non tam humano consilio, quam vnus Dei presidio nititur: ut duo aliqui è nostris in has oras delati, comitibus discedentibus ipsi remaneant; cum Euangelij promulgatione aliquot arundinum plagas æquo animo pacifcantur; in compitis ac plateis Christum palam predicare non dubitent; nec metu, ne si in carcerem quidam tradantur, ab inepto desistant. quamquam illud in ea re inesse videtur incommodi, quod interpretes, quibus maxime est opus, nulli ferme reperiuntur, nisi prouinciales

ciales

ciales quidam adolescentuli, quorum neque animi fortitudo, neque prudentia, nec vita denique eiusmodi est, ut cum iis muneris tanti pars vlla tutò communicari posse videatur. Ac mihi quidem valde fuit optatum, posse in hac regione consistere, aut certè è Sociis aliquem discendæ linguæ causâ relinquere: sed meum hoc consilium impedit partim delegata mihi Iaponis prouincia, partim etiam sollicitudo de nostrorum salute, quos in discrimen offerre non audeo, non facta à magistratibus potestate manendi, ad quos tamen ego, licet oppidani affirmarent me nihil tale impetraturum, frustra ea de re non semel adire tentavi.

Sunt autem Sinae, quantum eo temporis spatio perspicere potui, ingenio ac iudicio bono; utique meliore futuri, si Christum sequuti, nuntium remittant voluptatibus atque libidini, qua mentis acies magna ex parte retunditur: sunt etiam ad mechanica & mercaturam idonei, & quæcunque ad victum & cultum corporis pertinent. Animi verò immortalitatem, Deum vnum, æterna præmia ac pœnas ignorant: quocirca spiritualium rerum cura apud eos postrema. Sacrorum antistites eatenus in honore sunt, ut capitis tegumento in mitræ formam vtantur, mento & capite abraleso, despiciatissimum alioqui genus hominum. Nullum ex iis, quamuis adhibita diligentia, reperire potui, qui me gètis cæremônias & iura sacrorum doceret. Incolæ omnes idola apud se habent, quæ odoramentis duntaxat ac suffitibus venerari mos est. Ad rem quamlibet auspiciandam per sortes oracula exquirunt: æ si tristes ducantur, idola videlicet vapulant. Ex quo ad Sinarum terram appulimus, Cæto rem contuli me bis, qua in vrbe menses duos circiter posui, ut agerem de redimendis captiuis Lusitanis tribus, qui cum aliis Christianis prouincialibus totidem admodum arcta seuâque in custodia detinentur: cuiusmodi calamitate oppressi nonnulli præterea Lusitani variis prouinciæ locis dicuntur esse: cum enim infestis hucusque Sinarum populis vsi fuerimus, si qua Lusitanorum nauis tempestate in hac littora eiecta est, vectores & nauis vel necati ab incolis vel in vincla coniecti sunt: quod tamen fieri desitum est postea quam legitima pro mercibus portoria soluere Lusitani cœperunt. Verùm ad captiuos ut redeam, cum quendam ex iis Matthæum nomine præfectus ad se è carcere euocari iussisset, misericordiam eius mihi mouit adspectus:

Sacerdotes
superstitiones
Sinenſi.

panno-

pannosus erat ac squalidus, capite ac pedibus nudis, manibus ad brachia, ferrea cathena ad pedes iniecta: collo autem inserto in tabulam, quae scriptam vinculorum causam demonstrabat: quo maxime modo haberi dicuntur ij, qui sententia capitali damnati, mortique addicti sunt. Ac primo quidem redemptionis pretium mecum attuli, succinum crudum: quod magis propositis praemiis à Rege conquiri perhibetur, eo quod persuasum habeat hoc gummi genus, cum quodam alio conditurae genere sumptum, sparium vite producere: secundò autem, aureos ad mille & quingentos, quos mihi tres amici ea lege commodauerant, ut Lusitani redempti hoc alienum, stipe à classariis & mercatoribus Christianis emendicata, dissoluerent. ea pecunia in vrbe deposita est, Chaeni praefecto numeranda, si nostros homines liberos dimiserit, quorum hoc anno saltem vnum solum iri confidimus.

Sed haecenus de Sinarum moribus ac regione: unde ego in Iaponem Maio mense discedere cogitabam: quo tempore nec transmissio nec Lusitani comites deerunt. Nunc autem epistolam egregio Aloisij Almeidae Lusitani facto concludam, is cum anno superiore in Iaponem venisset, (vir est autem in his regionibus admodum notus) & Bungi cum Balthare Gago congressus, eam Iaponensium feminarum consuetudinem cognouisset, ut modò natos infantes per summam immanitatem necarent, quos propter inopiam alere se posse diffiderent: cum eodem Gago condixit, ut cum Rege Bungi ageret, quo mos hic pessimus ratione aliqua tolleretur: ad eam rem sese de suo quantum esset opus pecuniae, collaturum. Placuit Regi consilium, seque nutrices ad pueros educandos attributurum recepit. Itaque Aloisius Bungi ea de causa remansit, adestque comparat magna populi approbatione, in quas non modò pueri deferantur atheni baptizandiq; sed etiam Christiani pauperes qui sunt in vrbe, confugiunt. Idem Aloisius cum nos nimis diu morari videret, (namque biennium circiter est cum soluimus Goa, quod tempus nauigando maxima ex parte consumptum est) veritus ne qua difficultas nos retineret Malacae: duo coronatorum millia ad amicum misit: quibus nostra subleuantur incommoda. Sed hac eius benignitate sperare non vsurum. Accepi autem ab eo litteras, quibus nostrum aduentum auidè ab se expectari ostendit: ut mecum de in-

*Iaponem
sua femi
narum
immani
tas.*

*Aloisij
Almeida
factum
egregium.*

stitucendo

cohibere necesse fuerit. is deinde Paschali die Dominico cum aliis aliquot corpore Domini sumpto, paucis post diebus ab interfecto circumuentus, quos iratus barbarus miserat, is quem diximus ab eo relictum fuisse, magno sanè animo sublatis manibus, oculisque in cœlum defixis, occisus est. vxoris solitudinem ac liberorum orbitatem, qui bonam virtutis frugem pollicentur, nunc res familiaris nostra sustentat. Superioribus litteris alterius Christiani hominis item honesti multos iam annos nati mortem exposui, quam ipse quoque in ædibus nostris obiit. is allato ad se extremo corporis Christi viatico, cum iam præ imbecillitate loqui non posset, aspectu Domini recreatus, in eiusmodi verba vocem soluit, quæ inhabitare in eius animo Dominum testarentur. In agro Firandensi, Gasparis Vilelæ Antonii que viri principis, & Christiani maximè opera, Christiana res ita feliciter gesta est, idola tot igne consumpta, euerfa fana, ipsi ædiruis ad cultum Christi traductis: vt eius rei dolore accensi barbari, diabolicis instincti furiis crucem insignem, Firandi iam diu positam à nobis, præciderint: templum verò Gaspare expulso, cum ipsa ara & imaginibus disturbarint, atque ita nostros exterminarint, vt ne transitus quidè illac, quamuis aliò tendentibus, pateat. sed Dominus horum neophytorum educationi, qui laborantibus nobis adedè amanter affuerunt, consulat: id vtique se admodum optare nobis per litteras ipsi demonstrant: cognouimus etiam vnum ex iis rei Christianæ peritum infantes baptizare. Dominum obsecrate etiam atque etiam, carissimi fratres, vt afflictam ecclesiam hanc pro sua clementia excitet, Bungo, Kal. Nouemb. 1559.

ALOISIVS ALMEIDA SOCIETATI

IESV IN LYSITANIAM.

IN iis litteris, quæ à vobis ad nos assidue perferuntur, insignes amoris erga nos vestri & caritatis notæ cernuntur. apparet etiam quanto studio teneamini ad nos subleuandos in hæc loca veniendi. hanc plenam pietatis voluntatem, quoniam nos remunerari non possumus, Dominus ipse pro sua benignitate compenset: quanquã vt amori vestro nos etiam aliqua ex parte respondeamus, (quoniam a vobis scire quid à nobis in re Christiana geratur) anni huius præ-